

המפקד, יום הזיכרון לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין יחול השנה בי"ב בחשוון, ה-3 בנובמבר 2025. גם בעת מלחמה יקיים צה"ל בכלל מסגרותיו טקס לציון היום, ותוקרא פקודת יום מטעם ראש המטה הכללי.

יצחק רבין היה מפקד בולט בצה"ל שהקדיש את חייו לביטחון המדינה. צמח בפלמ"ח, פיקד על חטיבת הראל בקרבות על הדרך לירושלים במלחמת העצמאות, שימש כמפקד פיקוד צפון וב-1963 מונה לרמטכ"ל השביעי שפיקד על צה"ל במלחמת ששת הימים. לאחר שחרורו המשיך לשרת את המדינה כשגריר בארצות הברית, חבר כנסת וראש ממשלה. בכהונתו הראשונה כראש ממשלה יצא צה"ל למבצע אנטבה במהלכו חילץ צה"ל ישראלים שנחטפו לאפריקה, ובמהלך כהונתו השנייה כראש ממשלה נחתם הסכם השלום עם ירדן והסכמי הביניים עם הפלסטינים (הסכמי אוסלו). רבין נרצח בי"ב חשוון תשנ"ו, 4 בנובמבר 1995 בידי מתנקש יהודי שהתנגד למדיניותו. הרצח, שהתרחש בתום עצרת במרכז תל-אביב, זעזע את החברה הישראלית ולאורו הוחלט לקיים מדי שנה יום זיכרון ממלכתי.

בצה"ל, דמותו הצבאית והביטחונית וערכיו הפיקודיים של רבין משמשים עבורנו מופת ערכי המדגיש את השליחות, האחריות, המקצועיות, הרעות והדוגמה האישית הנדרשים מכל חייל וחיילת בצה"ל. לצד זאת מהווה הרצח תמרור אזהרה לסכנה שבשיח אלים ומחלוקת חברתית היוצאת משליטה.

דף הלימוד יעסוק בנאום ראש הממשלה יצחק רבין בכנס ה-70 של הנוער העובד והלומד, 19.3.1994

נאום זה נאמר בעיצומה של תקופה של תקווה לצד קיטוב. אחרי הסכמי אוסלו ותחילת תהליך שלום עם הפלסטינים, עמד יצחק רבין – אז ראש ממשלת ישראל – בפני בני ובנות תנועת הנוער העובד והלומד, וקרא להם לקחת אחריות על דמותה של החברה הישראלית בעידן של מעבר ממלחמות לשלום. רבין מציג לנוער אתגר חדש: לא בניית יישובים או לחימה, אלא בניית חברה מוסרית, שוויונית וסולידרית – תוך עמידה מול כוחות של קיצוניות, גזענות וייאוש.

מהלך הדיון:

רבין מציב בפני הדור הצעיר אתגר עמוק: להיות סוכני שינוי חברתיים מתוך נאמנות למסגרת. זו קריאה מורכבת במיוחד לחיילים בצה"ל – הפועלים בתוך ארגון היררכי, אך יכולים להשפיע על תרבות היחידה, השיח והאווירה.

רבין מבקש מהם לראות את עצמם לא רק כמבצעים, אלא כאזרחים חושבים, מוסריים, אחראיים – שמובילים שינוי חברתי מתוך מחויבות.

מצורפים ציטוטים נבחרים מתוך הנאום – הדפיסו את דף הלימוד או צפו בו (מצורף בנספח) ונהלו דיון סביבם. ניתן להתחיל בבחירת ציטוט שמתחברים אליו ולאחר מכן לפנות לשאלות לדיון המצורפות.

קטעים נבחרים מן הנאום:

- "אתם דור שנולד במדינה קיימת, לא במדינה בהקמה. אין לכם את הרומנטיקה של חלוצים – אבל יש לכם את החובה והזכות לבנות חברה טובה וצודקת יותר."
- "אל תחששו מן המרד – כל דור צריך למרוד במשהו. אבל מרד איננו הרס: מרד אמיתי בונה מציאות טובה יותר."
- "בני הנוער אינם יכולים להרשות לעצמם את הפריבילגיה של פסיביות. החברה הישראלית חייבת לצמצם פערים, להיאבק בגזענות ובאלימות, ולהניח יסודות של סולידריות, ערבות הדדית ואחריות משותפת."

תפקיד הדור: קריאתו של יצחק רבין לדור הצעיר

- "שלום איננו רק הסכמים עם אויבים – הוא גם הדרך שבה אנחנו חיים זה עם זה."
- "נלחם בטרור כאילו אין שלום, ונעשה שלום כאילו אין טרור."
- "אל תעמדו מן הצד. אל תגידו: מישהו אחר יעשה. המדינה הזאת שלכם – האחריות עליה בידיכם."

שאלות לדיון:

- מה ההבדל בין "מרדנות בונה" לבין מרדנות הרסנית?
- כיצד אפשר לממש רוח של ביקורת ושינוי בתוך מערכת היררכית כמו צה"ל?
- מה תפקידם של חיילים בשימור האפשרות לשיח מכבד ולמניעת הקצנה?
- מהו תחום אחד בחברה הישראלית שהיית רוצה לשנות – ומהו צעד מעשי קטן שיכול להתחיל שינוי זה?
- האם אתה רואה את עצמך כאזרח/ית כבר כיום – או רק לאחר השחרור? מדוע?

משימה מסכמת (רשות):

כתבו מכתב קצר לדור שיבוא אחריכם בצה"ל, ובו תסבירו:

- באיזה עולם אתם רוצים שהם יחיו?
- איך אפשר להתחיל לבנות אותו כבר היום?

נספחים

נאום יצחק רבין - כנס ה-70 לתנועת הנוער העובד והלומד

כבוד נשיא המדינה, מזכ"ל ההסתדרות, מזכיר מפלגת העבודה, מכובדי, ואחרונים חביבים צעירי הועידה של תנועת הנוער, תנועת הנוער העובד והלומד. אני דווקא הייתי חבר בנוער העובד והלומד. גדלתי בתנועה הזאת שחיינו כתנועה בצריפים, צריפים שחם היה בהם בקיץ והגשם חדר דרך הגגות בחורף, הייתי בין אלה שיצאו להכשרה והגעתי לפלמ"ח, לצה"ל, והיתר ידוע. באתי לכאן לברך אתכם, אבל לא רק לברך אתכם, גם לדרוש מכם.

לא ארבה היום בדברים מסיבה אחת: אני צריך היום לתדרך את המשלחת שתצא מחר לתוניס לחידוש במשא ומתן לשלום. אני מאמין שבחודש הבא אחרי חג הפסח, יום הזיכרון לחללי צה"ל, חג העצמאות ה-46 יחד לאחר מכן, יחודש המשא ומתן לשלום עם ירדן, סוריה ולבנון, אבל, אבל תזכרו, אין שלום בלי ביטחון כשם שאין ביטחון מלא בלי שלום. אני גאה שהדור שלנו דיבר כאן, נשיא המדינה עזר ויצמן שתרום תרומה משמעותית להשגת השלום עם מצרים, אנחנו הדור, הדור של תש"ח, הדורות שבאו אחרינו, שעברו את המלחמות, אבל תמיד היתה בהם, היתה בנו התקווה שיהיה להם סוף, שנגיע אל השלום. לחמנו משום שלא היתה לנו ברירה. במיטב יכולתנו ואפשרנו בזכות הישגי צה"ל, בזכות שינויים בינלאומיים גם להגיע לסיכוי, לסיכוי הגדול לשלום.

מה אני מצפה מכם? נאמר לי על ידי מזכיר התנועה שהנושא לדיון: החברה הישראלית בעת שלום. בוודאי צריך להסתכל לדמותה של החברה לכשנגיע לשלום. עדיין אנחנו במאבק על השלום. והדבר הראשון שאני מצפה מהתנועה הזאת ומרבים במדינה: התמודדו עם רוצחי השלום! התמודדו עם רוצחי השלום הערבים והיהודים. אם לא תקום תנועה של דור צעיר, ואני מתכוון לתנועת הנוער העובד והלומד ותדע להתייבב, לתמוך בשלום, אבל להתנגד גם לרוצחים במובן הפשוט שבמילה, לרוצחים הרוצים בחיסול הסיכוי לשלום, אתם חייבים להיות אלה, כי בכך עתידכם.

נשיא המדינה ואני כבר מבוגרים לנסח את דברי בזירות, אתם, אתם בני הנוער, העתיד לפניכם, ואין עתיד יפה יותר מן השלום.

הדבר השני, הדבר השני, אל תקבלו מוסכמות קיימות, לא בחברה, לא בתחומים אחרים. חברה מדינה, כל גוף שאיננו יודע להשתנות, לשנות הוא גוף שהתנוון. המציאות איננה של מה שהיה לפני חמישים שנה בכל אחד מתחומי החיים שלנו. ואם יש משהו שצריך לייחד נוער זה מרדנות נגד מוסכמות. לא מרדנות אלא מרדנות לשם שינוי ולא כל מה שיש בתנועתנו איננו חייב בשינוי. לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי, והרבה דברים דורשים שינוי, התנועה ההתיישבותית שלנו במשבר, בעיית בריאות העם במצוקה, בעיות של חינוך לעבודה לא לאבטלה היא בעיה. ואתם, אתם נדרשים בצד שימור הקיים לא צריך לשבור כלים, צריך לשנותם, להתאימם למציאות המשתנה כדי שהחברה שלנו במעבר ממלחמה לשלום תהיה גם חברה שתדע לקיים את עצמה מיגיע כפיה ולא משנור בעולם, וזה לא משיגים בלי עבודה, עבודה יצרנית, לא אבטלות סמויות יעילות בעבודה, יחס בין תמורה לפיריון, לא סתם, לא סתם דברים בעלמא. אם לא נדע לשנות אלה, לא נבטיח שהחברה שלנו תעבור את התמורות הנדרשות מחברה שנתונה עדיין בסכנה מלחמה, בקיום אלימות וטרור, בתקווה לשלום, אבל גם בצורך לשנות, לשנות דברים.

לא כל פרה היא קדושה, יש גם פרות לא קדושות. ולכן, אני מצפה דווקא מכם, מתנועות הנוער, כפי שהיו תנועות הנוער בזמננו, הקמנו את הפלמ"ח, הקמנו התיישבויות, כי זו היתה, זה היה צורך השעה. היום הם שונים, הם מגוונים יותר, יותר אתגרים עומדים בפניכם, ואתם, אתם תבחנו ביכולת שלכם להמשיך את אשר נדרש להמשיך ולשנות את מה שצריך לשנות. אני מאחל לכם שתהיו כאלה, אני מאמין שאתם יכולים להיות כאלה, יחד מבוגרים וצעירים נציע את המדינה אל השלום, אל הביטחון, ואל הקידמה וההצלחה.

נספחים

קטעים נבחרים מן הנאום

- "אתם דור שנולד במדינה קיימת, לא במדינה בהקמה. אין לכם את הרומנטיקה של חלוצים – אבל יש לכם את החובה והזכות לבנות חברה טובה וצודקת יותר."
- "אל תחששו מן המרד – כל דור צריך למרוד במשהו. אבל מרד איננו הרס: מרד אמיתי בונה מציאות טובה יותר."
- "בני הנוער אינם יכולים להרשות לעצמם את הפריבילגיה של פסיביות. החברה הישראלית חייבת לצמצם פערים, להיאבק בגזענות ובאלימות, ולהניח יסודות של סולידריות, ערבות הדדית ואחריות משותפת."
- "שלום איננו רק הסכמים עם אויבים – הוא גם הדרך שבה אנחנו חיים זה עם זה."
- "נילחם בטרור כאילו אין שלום, ונעשה שלום כאילו אין טרור."
- "אל תעמדו מן הצד. אל תגידו: מישהו אחר יעשה. המדינה הזאת שלכם – האחריות עליה בידיכם."